

О'ZBEKISTONDA KIMYO FANINING RIVOJLANISHI VA QISHLOQ XO'JALIGIDAGI AHAMIYATI

*IIV Surxondaryo akademik litseyi
Kimyo fani o'qituvchisi
Xoliqova Kumushbibi Qudratovna*

Аннотация

“Kimyo” fani bo'yicha tayyorlangan ushbu maqola fanning rivojlanishi va qishloq xo'jaligidagi ahamiyati tushunchalarini o'z ichiga qamrab olgan. Bu maqoladagi har bir mavzu izchillik bilan yozilgan. O'quvchilarning kimyo fanidagi bilimlarni shakllantirishga qaratilgan.

Калит со'злар O'zbekistonda kimyo sanoatini rivojlanishi,

O'zbekiston Respublikasi kimyo fani va kimyo sanoatining rivojlanishi uchun hamma sharoitlarga ega. Yirik xomashyo zahiralari mavjud: bularga tabiiy gaz, gaz kondensati, fosforit, silvinit, osh tuzi, marmar, ohaktosh, neft va boshqalar kiradi. Kimyo korxonalari kompaniyalarida 30 mingdan ortiq yuqori malakali ishchilar ishlaydi. Oliy o'quv yurtlarida kimyo mutaxassisligi bo'yicha kadrlar tayyorlash amalga oshirilmoqda. 2001 yil mart oyida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori bilan “O'ztkimyosanoat” davlat aksionerlar jamiyati tuzildi. “O'ztkimyosanoat” davlat aksionerlar jamiyatining 2004-2007 yil va 2014 yilgacha korxonalarining “Rivojlanish va texnik qayta qurollanish rejalari” ishlab chiqilgan va amalga oshirilmoqda. Kimyo sanoatining rivojlanish yo'nalishlarining asosiy strategiyalariga:

- harakatdagi mineral o'g'itlar ishlab chiqarish korxonalarini rekonstruktsiya va modernizatsiya qilish;

- to'xtab qolgan ishlab chiqarish mahsulotlarini eksportbop qilib ishlab chiqarishni o'zlashtirish kabilar kiradi.

Kalsiylangan soda (Na_2CO_3) ishlab chiqarishni ko'paytirish hisobiga kimyo sanoatlari, qurilish materiallari sanoatlari uchun shisha, shisha mahsulotlari, silikagel ishlab chiqarishda zarur bo'lgan Na_2CO_3 ning quvvati bir yilda 700 ming tonnaga yetkaziladi. 2005 yilda ushbu mahsulot ishlab chiqaradigan zavod ishga tushirildi.

Respublikaning oliy o'quv yurtlarida muhandis-texnik xodimlar, kimyogarlar va ishchi kadrlar tayyorlash bo'yicha tinimsiz ishlar olib borilmoqda. Har yili yirik kimyo korxonalariga, o'quv muassasalariga minglab yuqori malakali kadrlar tayyorlab bermoqda.

“O‘zbekiston o‘z er osti boyliklari bilan haqli ravishda faxrlanadi – bu erda Mendeleev davriy sistemasidagi deyarli barcha elementlar topilgan” degan jumlaning hurmatli birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov aytgan va

O‘zbekistonda kimyoni rivojlanishiga haqiqiy obyektiv baho bergan. O‘zbekiston bugungi kunda oltin zahirasi bo‘yicha dunyoda 4-o‘rinda, uni qazib olish bo‘yicha 7-o‘rinda turadi. Respublikamizning Navoiy va Chirchiq shaharlarida joylashgan eng yirik elektr kimyo kombinatlari bugungi kunda o‘z maxsulotlari bo‘yicha nafaqat Respublikamiz talabini qondirib qolmasdan, balki jahonning qator mamlakatlariga o‘z mahsulotlarini eksport qilmoqda.

Respublikamiz Mustaqillikka erishgandan keyin o‘nlab yangi neft konlari izlab topildi va bugungi kunda ularning soni 160 dan oshib ketdi.

Ustyurt, Buxoro – Xiva, Janubiy – G‘arbiy Xisor, Surxondaryo, Farg‘ona kabi mintaqalarda neft va gazning yirik zahiralari mavjudligi aniqlandi.

Kimyo sanoatida xalq xo‘jaligi uchun zarur bo‘lgan ko‘pchilik mahsulotlarni ishlab chiqarishda gaz moddalardan foydalaniladi. Shu sababli gaz moddalarning miqdoriy tavsifiga doir nazariy va amaliy ma‘lumotlar bilan batafsilroq tanishib chiqish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Francis A. Carey. Organic chemistry, University of Virginia, fourth edition- 2012 (darslik)
2. Anatol Malijevskiy. Physical chemistry in brief., 2005(darslik)
3. A. Abdusamatov “Organik kimyo” Toshkent – 2005(darslik)
4. A. Abdusamatov, S. Zakirov, R.Ziyayev “Fizik va kolloid kimyo” Toshkent -2013. (darslik)